

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова

РОЛЬ КАЗКИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

Магістерська робота (проект) з навчальної дисципліни

Виконала здобувачка II курсу 08-251 групи
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 014 Середня освіта,
спеціалізація 014.02 Мова і література
Освітня програма Середня освіта (мова і
література англійська)
Андрієвська Владислава Ігорівна
Керівниця
кандидатка філологічних наук,
доцентка Поторій Н.В.

Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК ЯК ДЖЕРЕЛА ВИВЧЕННЯ МОВИ	8
1.1. Зв'язок мовних умінь та художньої літератури	8
1.2. Правила підбору матеріалів для читання й розвиток мовлення	13
РОЗДІЛ 2. КОНКРЕТНІ АЛГОРИТМИ ТА ВПРАВИ ПРИ РОЗГЛЯДІ ТЕКСТІВ	22
2.1. Домашнє читання та текстові вправи	22
2.2. Практичне втілення теоретичного матеріалу	30
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

ВСТУП

У ХХІ столітті вчителю необхідно впроваджувати та використовувати найефективніші, найсучасніші та конструктивні підходи для вивчення учнями середніх класів англійської мови, котрі зможуть планомірно й результативно підвищувати рівень своїх знань. Уміння читати іншомовну літературу є однією з ключових навичок, що набуваються в процесі навчання англійської мови.

Вивчення літератури виступає у ролі важливого чинника створення міцних відносин поміж читачем та літературним твором, а також між читачем та мовою з іншого боку. До того ж, література займає значну частину програми навчання мовленню, оскільки вона дає учням можливість оволодіти головними видами діяльності та розширювати словниковий запас. Художні твори, а саме казки можуть занурити в образний світ і захоплююче життя, яке змушує школяра взаємодіяти з поетом.

Під час оволодіння англійської мови як іноземної, література відіграє життєво важливу роль у розвитку і вдосконаленні мовних навичок, оскільки весь спектр і різноманітність демонструється конкретними прикладами письменницької майстерності в дії. Книга може бути стимулюючим ресурсом для діяльності тих, хто вивчає мову, не обов'язково залучаючи їх до спеціального аналізу літературно-критичного характеру.

Використовуючи твори задля сприяння покращення знань та поглиблення в середовище інакомовних героїв з конкретними прикладами навичок письма в дії (наприклад, послідовність ідей), викладачі, таким чином, забезпечують багатий вибір для граматичних і лексичних елементів, а також великий ресурс підказок для усної роботи [22, с. 1]. Для учнів художня література має дві мети. По-перше, це може викликати інтерес до її ретельного й уважного вивчення. По-друге, є основним джерелом для забезпечення їх різними лексичними одиницями і практичними граматичними структурами. Більш того, вона може побічно покращити та поліпшити роботу над артикуляцією англійських звуків, особливо, коли

казку відтворюють уголос у класі та вдома. Такі дослідники як Д. Ліпман, С.С. Джоунз, С.М. Парайно, Дж. Брюстер, А.А. Доті, Е. Райт, Г. Еліс, Х. Хеннінгер та Е.К. Тейлор довели, що в загальноосвітніх закладах казку використовують не лише задля навчання читання і говоріння [22, с. 1]. Художні твори є однією з повноцінних складових у вивченні мови завдяки позитивному настановленню, мотивації, висвітленню культури, практиці аудіювання та постановки правильного акценту.

Таким чином, розгляд іноземного твору допомагає школярам правильно й серйозно організувати свої ідеї і брати участь в обговоренні різних тем. Вона створює базу для закріплення і розвитку чотирьох навичок англійської мови: аудіювання, говоріння, читання і письма.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням популярності поєднання комунікативної методики навчання, лексичного підходу та поступовою відмовою від центрованої системи викладання англійської [47, с. 60; 77]. По-перше, у даній кваліфікаційній роботі обґрунтовується зв'язок усіх навичок англійської мови. Їх загальна характеристика доводить важливість кожного з умінь та їх пряме набуття завдяки вивченню казок. По-друге, зазначається та пояснюється кінцева мета під час навчання англійській мові учнів гімназії при розгляді художніх текстів.

Численна кількість іноземних та вітчизняних вчених, викладачів, професорів, дослідників, як-от Д. Ліпман, О. Казачінер, Т. Гумовська, Н. Борисова, К. Стрельченко, Л. Власюк, О. Чорна, Г. Андреева, Л. Колодіна вже наголосили на важливості використання такого роду навчання та навіть запропонували власні методичні розробки задля організації методик на користь учнів [13, с. 134-137].

У повсякденному житті, підлітки-носії не використовують книжкову мову, натомість спрощену комунікативну з різною складністю сленгових виразів, скорочень та послуговуються розширеним, наскрізним видом читання, яке у свою чергу є швидким, створеним для загального розуміння тексту без надмірної уваги до деталей [41, с. 186-189]. Казка – це влучний

приклад для подібного виду книжок. Даний тип читання має потужний вплив безпосередньо на вивчення іноземної мови. Чим більше учень поглинає у текстове середовище, тим швидше та ефективніше освоює навчальну програму, розширює граматичну та словникову базу.

Отже, застосовуючи на уроках іноземні автентичні тексти, постає питання про критерії відбору таких матеріалів і про найбільш дієві засоби роботи з ними.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська роботи виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова Херсонського державного університету за темою «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (державний реєстраційний номер 0117U003763). У даній роботі були висвітлені плани уроків, ознайомлення з різноманітними прийомами роботи з автентичними текстами й аналізом текстів за допомогою комунікативних ситуацій.

Завдання дослідження:

1. Розкрити суть використання казок в образі інструменту для навчання англійської мови
2. Представити методику та підходи для опрацювання твору
3. Визначити особливість зв'язку всіх чотирьох вмінь (читання, говоріння, аудіювання, письмо)
4. З'ясувати правила підбору матеріалів для читання
5. Дослідити від чого залежить вибір літературного матеріалу
6. Представити конкретні алгоритми і вправи при вивченні текстів

Методи дослідження роботи: аналіз літературних джерел, експериментальне дослідження, спостереження, теоретичний аналіз актуальності, розгляд методичної та педагогічної літератури, описовий.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у:

- проведені комплексного аналізу ролі казки у процесі вивчення англійської мови у середніх класах,
- виявлено особливості використання казки для розвитку мовних навичок та мотиваційних аспектів навчання,
- розроблено рекомендації щодо ефективного використання казки на уроках англійської мови.

Додаткові аспекти наукової новизни магістерської роботи:

- дослідження проводилося на матеріалі англійської мови, що дало змогу виявити специфіку використання казки для навчання англійської мови,
- у проєкті були використані методи дослідження, які раніше не застосовувалися у цій галузі, наприклад, аналіз змісту казок з погляду їх мовних особливостей,
- висновки роботи ґрунтуються на результатах експериментального дослідження, яке було проведено на базі гімназії.

Метою дослідження є виявлення специфіки вивчення мови за допомогою зарубіжних текстів, а саме казок. Створення та комбінування матеріалів і навчальної програми для викладання англійської за допомогою подібного новітнього способу.

Освітньою ціллю є: поповнення словникового запасу учнів, зміна умов вивчення граматики на більш доступне та плинне, покращення навичок читання, мовлення та забезпечення актуальними темами для дискусій, які подаються у казках [34, с. 50-70].

Об'єктом дослідження є процес розгляду та надалі удосконалення знань з англійської мови.

Предметом дослідження є використання художньої літератури (казок) в якості джерела вивчення англійської мови в ЗЗСО учнями гімназії.

Дослідження базується на теоретичних й емпіричних методах та зумовлені:

- метою;
- завданнями;
- специфікою аналізованого матеріалу;
- поясненням і позначенням рівнів механізмів антиципації: семантичний і структурний;
- визначення критеріїв відбору художньої літератури;
- позначення етапів роботи з текстом [22, с. 2].

Результати апробації дослідження: наукова стаття «Роль казки у процесі навчання англійської мови учнів гімназії» [1, с. 17-19] у віснику «Магістерські студії» [15].

Практичне значення одержаних підсумків роботи полягає в можливості використання її основних принципів, представлених способів, прикладів практичних завдань і висновків під час уроків сучасної англійської мови.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано електронний альманах «Магістерські студії» [15, с. 667] загальним обсягом 2.5 сторінок електронного тексту, з них 1 стаття.

РОЗДІЛ 1

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ (КАЗОК) ЯК ДЖЕРЕЛА ВИВЧЕННЯ МОВИ

1.1. Зв'язок мовних умінь та художньої літератури

Мова – іноземна чи рідна – це процес спілкування. Спілкування може бути усним або письмовим. Всього існує чотири види мовленнєвої діяльності. Усна продуктивна мовна діяльність – це говоріння, усна рецептивна – аудіювання, письмова продуктивна – письмо, а письмова рецептивна – читання. Письмо, говоріння, читання і аудіювання складають основу володіння мовою – іноземною чи рідною.

Англійською види мовної діяльності запроваджено називати «навичками» – «skills». Це іноді призводить до плутанини, тому що викладачі іноземної мови називають «навичками» володіння фонетикою, граматику і лексику, але вони – не є видами мовленнєвої діяльності. Це тільки корисні інструменти для оволодіння мовою. Тому і вивчати їх потрібно опосередковано, а основні сили важливо спрямувати на аудіювання, письмо, читання і говоріння – оволодівши цими навичками, з'являється можливість комплексно опанувати іноземну мову.

Саме перераховані чотири навички включаються в програми світових іспитів з англійської мови та інших іноземних мов [25]. IELTS і TOEFL містять у собі чотири відповідні частини, щоб перевірити рівень знань з слухання, говоріння, читання і письма. Отже давайте розглянемо їх за допомогою загальних критеріїв.

Спочатку кожен має справу з розвитком аудіювання – учні слухають мову оточуючих і намагаються її зрозуміти. Далі вдосконалюється говоріння – на основі почутого вони роблять спроби відтворити мову. Після оволодіння

говорінням учні намагаються читати, і тільки потім навчаються писемному мовленню. Це природний процес, який майже завжди виглядає у кожного схоже. Якщо ви починаєте вчити іноземну мову, радять, спочатку зайнятися аудіюванням, повторювати почуте і тренувати говоріння, потім тільки переходити до читання та письма. І тільки якщо ви вже володієте англійською мовою на рівні від Intermediate (середній рівень володіння мовою, за допомогою якого учні можуть розуміти почуте, писати тексти, говорити прості речення, але зазнають труднощів, стикаючись із складними граматичними конструкціями), то при бажанні вже можна розставити пріоритети і займатися тим, що для ваших цілей важливіше [24, с. 62-63].

Аудіювання або Listening – це сприйняття і розуміння мови на слух. Саме з нього завжди починають викладачі знайомство з мовою і саме цьому приділяють найбільше уваги на початкових рівнях навчання, тобто, з першого класу загального закладу освіти [3, с. 385]. Аудіювання важливо і на всіх інших етапах навчання. Часто слуханню починають приділяти все менше і менше уваги в міру вивчення іноземної мови. Навіть у багатьох підручниках аудіювання отримує занадто маленьку частку, якщо порівнювати з іншими навичками, але це некоректно, оскільки «живу» англійську з вуст англомовної людини можна почати розуміти тільки за допомогою постійного тренування, слухаючи оригінальне мовлення, а не адаптоване.

Письмо або Writing – продуктивна навичка, яка полягає в умінні висловлювати свої думки письмово [30, с. 21]. Письмо вважається менш важливим аспектом у порівнянні з читанням, аудіюванням та говорінням. Подібна частка мови рідко стає метою навчання англійської. Найчастіше вона служить засобом для вдосконалення інших видів мовної діяльності, але при навчанні іноземної мови письмо допомагає закріпити засвоєний матеріал: нові слова, стійкі вирази, граматику. На відміну від усного мовлення, письмове створюється в зручному для людини темпі, що дуже корисно на початкових етапах навчання мови. Творчі письмові завдання

відмінно виявляють слабкі місця і прогалини, підказуючи, в якому напрямку рухатися і що потрібно дізнатися, згадати або вивчити.

Говоріння або *Speaking* – це відтворення усного мовлення, вираження думок в усній формі [42, с. 6-7]. Це продуктивний вид мовної діяльності. У повсякденному житті ми часто говоримо, реагуючи на чужу мову: аудіювання та говоріння відбуваються майже одночасно. Ці дві навички тісно пов'язані між собою: прослуховування готує мовлення, а говоріння допомагає сприймати текст на слух. Тренуючи говоріння, учні навчаються, як контролювати мовний апарат, помічати особливості звуків англійської мови, відчувати між ними відмінності. Згодом це допомагає в сприйнятті мови на слух, учні вимовляють іноземні звуки, слова і фрази автоматично правильно, без надмірної уваги та зусиль. Загалом те, що є вихідним при мовленні має кінцеву точку в читанні, оскільки останній процес – це набір лінійних графічних знаків, які потрібно декодувати.

Тож, читання або *Reading* – це сприйняття і розуміння прочитаного тексту [40, с. 48]. Як і аудіювання, це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, різниця тільки в каналі сприйняття – замість усного мовлення ми розшифруємо письмове. Читання тісно пов'язане з письмом – розвиток цієї навички допомагає навчитися писати іноземною.

Читання англійською мовою при постійному тренуванні вдосконалюється досить швидко. Вже на перших етапах навчання, відразу після вивчення алфавіту учні можуть починати читати. Навіть коли алфавіт англійської мови відрізняється від рідної, вивчити його зазвичай не складає труднощів. Читання сприяє швидкому запам'ятовуванню нових слів, нових граматичних правил, синтаксису. Не завжди це найважливіше вміння у вивченні мови, але воно вважається фундаментальним і саме на ньому базуються та розвиваються інші види мовленнєвої діяльності.

Читання виконує дві функції:

1. є метою навчання, тобто засобом вилучення інформації в обсязі, необхідному для вирішення мовної задачі, використовуючи певні технології читання;

2. читання - це інструмент навчання усім видам мовної діяльності (тому комунікативно-орієнтовані завдання на лексичний, граматичний, аудіальний, писемний та усний контроль припускає вміння читати і будується на основі письмових текстів та інструкцій) [18, с. 56-59].

Таким чином, можна дійти висновку, що усі мовленнєві уміння безпосередньо пов'язані з читанням, оскільки майже завжди потрібен текст перед очима. Наприклад, аудіювання. Слухаючи запис, учні слідкують за текстом або ж одразу повторюють за диктором [13]. Це дуже корисно, оскільки тренує правильну вимову англійських звуків та змушує говорити швидше, тобто як мовник.

Якщо згадати зв'язок між письмом, говорінням та читанням - ці типи мовлення напряду потребують певний об'єм словникового запасу [44, с. 125]. У залежності від того, який рівень та досвід використання англійської мови в учня, тим краще знання, котрі й формуються завдяки вказаним видам. За допомогою сучасних, вдало підібраних текстів за рівнем та віком, можливо ефективніше навчитися розуміти та розмовляти на будь-яку тему. Доведено на практиці, що слід використовувати книги новітніх письменників через шанс спостереження саме сленгу та модерних слів. У результаті, читання, при вивченні художніх модернізованих текстів, допоможе оволодіти необхідними знаннями з англійської мови.

Науковці припускають включення матеріалу двох видів.

Це матеріали аудіювання та читання, що містять інформацію про іншомовну культуру. Одним з головних інструментів є художні тексти з казковими мотивами. У таких творах яскраво виражений колорит культури національності, відображається більш повна інформація про країну, також є можливість вчити мову разом з головними героями-однолітками. Перевага казок у тому, що вони швидко звертають увагу на свій чарівний зміст, який

оповідає та зображує різних персонажів, їх почуття, життєві ситуації, перевтілення, котрих потребують діти середніх класів [31, с. 3-23]. Відповідно, учні фантазують і зіставляють, шукаючи себе в реальності, якими вони бажають та можуть бути. Враховуючи усе перераховане вище, я вважаю, що читання літературних творів дозволяє школярам свідомо поринути в іншомовну культуру та порівняти її зі своєю.

Звичайно ж, слід враховувати критерії при добірці літератури для учнів – відповідність віку, досвіду, рівню знань та інтересам дітей. Наприклад, у школі кожен отримує книгу для самостійного читання, щоб зануритися в атмосферу, відчувати себе частиною нового світу і поглинати нові знання завдяки цьому. Це пробуджує інтерес у школярів, бажання дізнатися більше про країну, після чого слідує робота учнів самотужки та вибір нових книг для домашнього читання.

Вчені відзначають значимість вивчення побуту і зразків культурної поведінки. По-перше, ознайомити дітей з повсякденним життям людей іноземної держави є важливим аспектом навчання. Під час вивчення рутини, учні порівнюють дві культури, у них з'являється нове уявлення про їхнє життя [14, с. 28-32]. По-друге, необхідно звернути увагу на культурну поведінку. Адже є набір певних норм для всіх, а також деякі особливості, характерні лише для людей даної мовної культури. Наприклад, можна розіграти простий діалог (вдома, на роботі, в школі, з друзями, в магазині), при якому виявляються правила поведінки в тій чи іншій ситуації. У подібних умовах кожен спостерігає, як людина зможе вирішити конфлікт, яка її манера стриманості і т. д.

Тобто вивчення мови буде супроводжуватися його культурою. У процесі навчання варто використовувати не тільки пару методів, але й намагатися стежити за розвитком лінгвокраїнознавством, застосовувати нові матеріали та способи. Важливо поєднувати змістовну й процесуальну сторони навчання. Для реалізації роботи з таким матеріалом, вчитель

повинен мати розробку уроків, спрямованих на країнознавство; систему автентичних й адаптованих казок.

При чітко сформованому плані роботи й присутності в навчанні країнознавчого матеріалу, учень підвищує свій рівень мови, розширює не тільки розумовий, а й світоглядний кругозір. Також дані аспекти виховують толерантність, терпіння й повагу до чужої культури.

Тому зробимо висновок, що читання в класі та поза ним сприяє: розширенню словникового запасу; знайомству з новими граматичними конструкціями; з культурою мови, що вивчається; вдосконаленню мовних навичок [2, с. 26-29]. Вдалий текст казки повинен: бути актуальним і сучасним; відповідати рівню учнів; не бути занадто довгим; відповідати інтересам школярів; підштовхувати до висловлювання поглядів, думок, міркувань і т. д.; надавати модернізовані знання про англійську мову та рівень досягнень країни.

1.2. Розвиток мовлення й правила підбору матеріалів для читання

Заняття з іноземної мови на початкових етапах – це новий досвід та інші умови, які створюють особливу атмосферу для розвитку учнів. Школяр повинен мати уявлення про світ іноземної культури, оскільки це, в свою чергу, допоможе активізувати її механізми розвитку мовлення, говоріння та аудіювання. Матеріалом для подібної діяльності може послугувати такий інструмент, як казка, тому в даній роботі буде детально розглядатися роль казки у процесі навчання англійської мови учнів гімназії. Книга краще за все відповідає віковим особливостям учнів при вивченні іноземної мови, допомагає вдосконалювати пам'ять, увагу та збагачувати фантазію. Інформували про дану роль казки такі вчені, як Л.С. Виготський, Н.В. Карпінська та Ш. Бюлер [27, с. 83-84].

Заглиблюючись у питання ролі казки при викладанні іноземної мови в середній школі, можна сказати, що на даному етапі навчання найбільш ефективною визнається ігрова методика, тобто учні засвоюють матеріал не з

примусу, а з легкістю та бажанням, коли він представляється їм у вигляді цікавої казки чи гри [29, с. 570-574].

Аналіз методичної літератури показав, що казка є не до кінця вивченим прийомом навчання мовленню іноземною мовою на середньому ступені. Маючи безліч переваг для вивчення англійської дітьми, вона є складно структурованим жанром літературних творів. Наприклад, питання адекватного розуміння казкових текстів учнями середнього шкільного віку залишається ще відкритим. Також важливо зазначити, що з огляду на всі позитивні сторони використання фантастичного змісту при навчанні іноземної мови, можна зіткнутися з фактом рідкого використання казки під час викладання учням середніх класів англійської. Найчастіше навчання на перших етапах нових рівнів проходить у монотонному режимі заучування мовленнєвих явищ, що веде до зниження мотивації та бажання у дітей продовжувати вивчення англійської [45, с. 109-142]. Таким чином, відсутність достатньої кількості досліджень на цю тему, а також доцільність методики використання казки на середньому етапі навчання іноземної мови визначають актуальність нашого дослідження.

Сучасна методика викладання іноземних мов поряд з іншими принципами (активності, діяльності, комунікативності, свідомості і т.д.) все більшою мірою тяжіє до виокремлення приватно-дидактичного принципу текстуальності. Цей принцип відображає побудову навчального процесу на основі навчальних текстів, роботу з оволодіння навичками розуміння, перекладу, читання, відтворення і творіння мовного твору іноземною мовою, підбір і складання навчальних текстів, текстових матеріалів для домашнього та класного читання.

Виділення принципу текстуальності мотивується рядом лінгвістичних, логічних, психологічних і дидактичних факторів. Мовний твір є своєрідною комплексною вправою багатоцільового характеру з розвитку навичок сприйняття іншомовного матеріалу [20, с. 86].

У сучасній практиці викладання вербальний текст є одночасно метою і засобом навчання. Метою твору є в такій парадигмі, що навчальний процес повинен створити для тих, хто вивчає іноземні мови, можливості для оволодіння комплексними навичками читання - розумінням, перекладом тексту, аудіюванням мовного твору, мовотворенням в усній і письмовій формі, – тобто навчитися працювати зі змістом у всіх його іпостасях і з урахуванням його міжрівневої організації.

Засобом навчання текст є в тому сенсі, що мовні ілюстрації складають основу навчання читання, перекладу та усного мовлення. Для розуміння твору необхідно брати до уваги цілий ряд показників, пов'язаних з обставинами його створення, а також зі змістом і структурою самого тексту. Назвемо ці показники відповідно екстралінгвістичними та інтралінгвістичними.

Екстралінгвістичні показники впливають з цілеспрямованості тексту: компоненти і структура тексту зв'язуються з соціальною діяльністю, в рамках якої він виконує свою функцію. З призначенням сюжету і задумом його автора пов'язані особливості текстів з різних сфер комунікації і ситуацій спілкування. Наприклад, наукові тексти, що описують, вивчають і пояснюють факти, предмети, явища дійсності у вигляді законів і закономірностей, відрізняються від газетних публіцистичних текстів.

Автори всіх видів текстів сучасних автентичних підручників з іноземних мов постійно враховують інтереси, вік читачів, ступінь їх інформованості, підготовленість до сприйняття тієї інформації, яку їм пропонує книга.

До інтралінгвістичних ознак тексту відноситься, перш за все, послідовність пов'язаних між собою за змістом пропозицій, утворена з метою позначення певного відрізка дійсності. Зв'язність визначається темою казки.

Тема тексту складається з декількох підтем. Змінюючи одна одну, підтеми несуть інформацію, що розкриває тему тексту. Підпорядкованість

підтем темі тексту і їх складна взаємодія між собою забезпечують єдність твору [10, с. 40-41].

Не менш важливо в навчанні другої іноземної мови вивчення труднощів текстів для читання. І вчителю іноземної мови, і укладачеві посібників постійно доводиться думати про труднощі запропонованих учням текстів, про те, як знищувати ці труднощі, як вчити їх долати. З першого погляду здається, що вся справа в незнайомих граматичних формах і лексиці. Значення мовних труднощів безперечно. Проте є й інші джерела важкості, з якими потрібно рахуватися, наприклад, зміст тексту, його побудова.

Аналізуючи труднощі розуміння навчальних текстів, методисти розробили ряд загальних положень, корисних і для методики. Перш за все представлю роз'яснення двом поняттям: складність матеріалу і його труднощі. Складність тексту – це об'єктивне, властиве йому. Вона проявляється в довжині речень, нагромадженні синтаксичних зворотів та підрядних речень. Труднощі, в свою чергу, залежать від підготовки читача, від його загального розвитку та мовленнєвого досвіду. Іншими словами, труднощі, на відміну від складнощів, являють собою суб'єктивну, залежну особливість сприйняття матеріалу від особистості читача.

На думку А.П. Загнітко, текст є центром комунікації і, отже, стає основною одиницею навчального матеріалу. Методист виділяє наступні ознаки тексту:

- зв'язність;
- когерентність або цілісність;
- безперервність;
- завершеність;
- наявність прагматичної установки;
- інформативність [12, с. 152-153].

Іншими словами, текст повинен бути:

1) спрямований на вирішення будь-якої мовної задачі. Рішення мовної задачі здійснюється в рамках поставленої проблеми, рівень розгляду якої співвідноситься з особистістю учнів;

2) орієнтований на школярів, тобто враховувати їх пізнавальні можливості, інтереси, систему ціннісних орієнтацій (вік, рівень розвитку);

3) емоційно забарвлений, по-перше, завдяки наявності суб'єктивного ставлення мовця до подій, тобто містити його точку зору, і, по-друге, за рахунок емоційності, вираженої лінгвістичними засобами (побудова пропозицій, порядок слів, наявність підсилювальних частинок і ін.). Все це підвищує виразність тексту, його зверненість до передбачуваного співрозмовника.

Виходячи з визначення Н.В. Мордовцевої, основними критеріями відбору текстів є:

- предметна зв'язність текстів – забезпечення смислової цілісності;
- тематична цілісність, що дозволяє повно і глибоко розкрити тему;
- інформативна значимість і новизна для формування мотивації читання;
- функціональна обумовленість, спрямована на реалізацію його комунікативних і дидактичних функцій [16, с. 63-66].

Виходячи з вищеназваних цілей, можна зробити висновок про те, що всі ситуації професійно орієнтованого іншомовного читання можна умовно розділити на два типи. До першого відносяться ситуації читання матеріалів, необхідних учневі для виконання повсякденної навчальної роботи. Читання такого роду, як правило, вимагає від нього ретельної переробки навчального тексту. До другого типу відноситься читання, коли учневі необхідно вивчити матеріал і абсолютно точно та повно його зрозуміти при виконанні будь-якої наукової роботи, яка вимагає інтерпретації на основі власних висновків.

Проаналізувавши праці вітчизняних і зарубіжних методистів, а також підручники з англійської мови як іноземної, можна виділити наступні критерії відбору текстового матеріалу для навчання читання:

- відповідність тематики текстів віковим інтересам школярів;

- міжкультурна спрямованість країнознавчої інформації, представленої в текстах;
- виховна та пізнавальна цінність тексту;
- смислова завершеність і очевидність структури тексту;
- представленість в корпусі навчальних текстів всіх композиційних типів тексту (оповідного, описового, аргументативного, пояснювального, інформаційного та розпорядчого);
- автентичність текстового матеріалу різноманітних жанрів публіцистичного стилю.

Драгош Чобану у своєму дослідженні пропонує певні вимоги до вмінь і навичок читання учнів, які вивчають іноземну мову:

- розуміти оригінальні літературно-художні тексти;
- виразно читати тексти різних стилів і жанрів іноземною мовою;
- реферувати, анотувати тексти;
- проводити лінгвістичний аналіз художніх, публіцистичних та інших текстів;
- адаптувати оригінальні тексти для учнів різних класів середньої школи;
- робити навчальний письмовий та усний переклад з іноземної мови на рідну та з рідної мови на іноземну [33, с. 1].

Також, необхідно відбирати для вивчення такі тексти, які дозволять за меншу кількість годин, відведених на роботу з ними, отримати бажаний високий результат, який в кінцевому рахунку виразиться в сформованості іншомовної комунікативної компетентності.

Необхідно відзначити, що в даний час сучасні інформаційно-комунікаційні технології в значній мірі полегшують роботу викладача з пошуку необхідних текстів.

Фахівці виділили основні причини, які визначають необхідність використання автентичних матеріалів на заняттях:

- учні вивчають мову для реального спілкування;
- такі тексти відповідають інтересам школярів, роблять позитивний вплив на їх мотивацію;
- зростає ефективність викладання;
- долучають дітей до культури мови, що вивчається.

Говорячи інакше, автентичні матеріали допомагають подолати розрив між мовою, яку викладають на уроці, і мовою, якою люди спілкуються в різних ситуаціях реального життя.

Автентичні матеріали дозволяють учням використовувати в спілкуванні живу розмовну мову, а не формальні спеціально сформульовані фрази. Вибираючи матеріали з різних джерел, слід брати до уваги, що метою їх прочитання має стати розуміння сенсу, а не форми викладу, особливо при використанні текстів літературних творів. К. Нутталл визначає три основні критерії вибору текстів в якості матеріалів для заняття: відповідність (доцільність) змісту, можливість використання тексту на занятті і виклад, доступний для прочитання [43, с. 60-62]. Відповідність змісту можна вважати найбільш важливим з трьох названих критеріїв, оскільки саме зміст спонукає інтерес учнів до прочитання, особливо якщо відповідає їх потребам.

Можливість використання тексту на занятті має на увазі варіанти роботи з текстом з метою розвитку навичок читання. Текст, який не відповідає меті і завданням уроку, буде марним при навчанні. Іншими словами, матеріал не може бути корисним тільки лише тому, що він представлений англійською мовою.

Доступне читання слід розуміти як поєднання стилістичної та лексичної складності тексту, кількість незнайомих слів і наявність невідомих граматичних форм. Дуже важливо правильно оцінити рівень складності матеріалів відповідно до рівня підготовленості учнів.

Різноманітність і презентація також впливають на вибір автентичних матеріалів. Читання стає цікавішим за використання різноманітних текстів. Нерідко учням буває нудно працювати з творами тільки з однієї конкретної

тематики, але у цьому є перевага: це дозволяє школярам відпрацьовувати вже знайому лексику, впевненіше використовувати її в інших видах мовленнєвої діяльності, але спеціалізація з конкретної теми не завжди дозволяє учням розширити словниковий запас в іншій області.

Дуже важливий і спосіб презентації тексту. Автентична презентація тексту, що включає оригінальні фотографії, графіки і малюнки, допомагає ефективніше засвоювати запропоновану інформацію (не тільки сенс самого тексту, а й розуміти можливість подальшого використання змісту) [8, с. 28]. Більш "привабливо" представлений текст спонукає більший інтерес у школярів до його прочитання. Візуальна форма подання інформації - це те, на що учень звертає увагу в першу чергу, саме "зовнішній вигляд" тексту може привернути увагу до його змісту, а може і відштовхнути його від прочитання даного матеріалу.

Тому, слід зробити висновок, що по-перше, подібні тексти містять слова і вирази, широко використовувані в реальних життєвих ситуаціях.

По-друге, стимулюють школярів до запам'ятовування подібної лексики для подальшого використання.

По-третє, допомагають учням відчувати себе більш схожими з носіями англійської під час спілкування іноземною мовою, оскільки містять інформацію, найбільш або повністю відповідну вимогам реального стилю життя. Серед розмаїття джерел автентичних матеріалів основним і найбільш активно використовуваним є ресурси інтернету, особливо якщо мова йде про розвиток навичок читання, оскільки будь-яка інформація, представлена в друкованому вигляді, повинна бути спочатку прочитана і осмислена, потім вона буде засвоєна й проаналізована.

Крім того, деякі дослідники відзначають мотивуючу роль автентичних матеріалів, що є одним з основних факторів, що впливають на успіх у вивченні будь-якої дисципліни взагалі і у вивченні іноземної мови зокрема. Як показує досвід вчителів та спеціалістів, котрі досліджують дане питання, учні вивчають з великим ентузіазмом оригінальні, неадаптовані статті, ніж

тексти з підручників, розглядаючи автентичні матеріали як джерело «реальної» мови. Беручи до уваги вищесказане, позитивний ефект від використання автентичних матеріалів в навчанні англійської мови і в його вивченні очевидний при умові, якщо вони будуть відібрані відповідно до зазначених критеріїв, мети заняття і потреб учнів [7, с. 66-69].

У ході дослідження було встановлено, що казка є ефективним засобом навчання англійської мови на середньому ступені. Вона відповідає віковим особливостям учнів, сприяє розвитку їх мовних навичок, мотивації та інтересу до вивчення мови.

Казка має ряд переваг, які роблять її цінним матеріалом для навчання іноземної мови. По-перше, вона є цікавою та захоплюючою для дітей, що сприяє підвищенню мотивації до навчання. По-друге, казка містить багато мовного матеріалу, який можна використовувати для розвитку навичок читання, аудіювання, говоріння та письма. По-третє, казка дозволяє познайомити учнів з культурою країни, мова якої вивчається.

РОЗДІЛ 2

КОНКРЕТНІ АЛГОРИТМИ ТА ВПРАВИ ПРИ РОЗГЛЯДІ ТЕКСТІВ

2.1. Домашнє читання та текстові вправи

Розкрити поняття «казка», для початку, нам допоможе одне з визначень: «Один із основних жанрів усної народно-поетичної творчості, епічне, переважно прозове художній твір чарівного, авантюрного чи побутового характеру з установкою на вигадку» – процитовано з Вікіпедії) [6, с. 1].

Відомо, що читання здійснюється двома формами: читання про себе (внутрішнє читання) і читання вголос (зовнішнє читання). Читання про себе – основна форма читання – має на меті витяг інформації, воно "монологічно", відбувається наодинці з собою; читання вголос – вторинна форма, воно "діалогічно", його призначення в основному в передачі інформації іншій особі. Залучення до читання про себе починається вже на початковому етапі, будучи підпорядкованою формою читання вголос [17, с. 1-5]. Сам по собі процес читання художнього твору індивідуальний. Кожна людина знаходиться один на один з текстом твору, з задумом автора, тобто учень читає твір самостійно і, як показує досвід, про себе. З'являється природне запитання, яким же чином в процесі "домашнього читання" можна проконтролювати виразність читання, враховуючи, що учні читають твір самостійно. Звичайно, вся робота над вимовою, інтонуванням, темпом відбувається на заняттях, проте на "домашньому читанні" учні можуть продемонструвати виразне читання уривка з твору, підготовленого самостійно.

Виразне читання відноситься до творчих функцій людської психіки і одним з основних засобів створення комунікативно-сміслових і художньо-естетичних цінностей мови, а також інструментом сприйняття і розуміння в

цьому процесі виступає інтонація. Для того, щоб у школярів з'явилася мотивація до самостійної роботи над виразним читанням, можна запропонувати прийняти участь в конкурсі читців по тексту твору або провести гру.

Підсумовуючи сказане вище, можна зробити висновок про те, що розвиток умінь і навичок читання взагалі, а також самостійне, свідоме читання літератури є важливою умовою породження і стимулювання мовленнєвої діяльності, чому сприяє аспект "домашнє читання".

Підтвердити цей висновок можна наступними доводами: учнями прочитується великий за обсягом, закінчений за змістом, автентичний текст, що сприяє збагаченню досвіду перегляду твору; у школярів є можливість відпрацьовувати і демонструвати техніку читання (виразне читання уривків, участь у дискусіях, сценках, конкурсах); цей аспект формує самостійність, вміння та бажання вивчати художню літературу іноземною мовою, а отже і готовність до самоосвіти.

Важливий також той факт, що свідоме самостійне читання письменства має бути організовано і керовано викладачем. Детальніше представляю важливий предметний аспект "домашнє читання".

Такий прийом та підхід є спеціальним аспектом навчання іноземної мови, при цьому, важливо правильно обрати художній твір. Як вже згадано вище, техніка читання, головним чином, відпрацьовується під час занять, а процес усвідомленого пізнавального читання так чи інакше відбувається, у тому числі і в процесі «домашнього читання». За визначенням методистів "домашнє читання" входить до загального поняття – індивідуальне читання [9, с. 61-63]. Для позначення подібного виду читання вживаються різні терміни: позакласне, додаткове, домашнє, екстенсивне, індивідуалізоване, персоніфіковане і приватне читання. Не вдаючись в подробиці про групи і підгрупи видів читання, почну з питання, що цікавить, а саме, аспекту «домашнє читання».

Традиційно виділяють домашнє та індивідуальне читання. Обидва види читання є самостійним процесом. За своєю природою усіляке читання є самостійним, так як кожен читач починає з письменником, його твором своєрідні особисто-індивідуальні відносини, він завжди по-своєму обробляє текст. Необхідно пам'ятати, що абсолютно самостійного домашнього читання (як аспект предмету), без керівництва викладача, не існує, так як при повній відокремленості такий процес вже не буде включений в програму навчального закладу та не матиме тих видимих результатів у досягненнях про які йдеться мова.

У процесі вивчення іноземної мови аспект "домашнє читання" займає одне з провідних місць, є необхідною умовою і засобом оволодіння мови. Мова художніх творів, відповідаючи, як правило, нормам сучасної літературної є незамінним зразком при вивченні англійської, і роль цього зразка особливо висока, оскільки мова вивчається поза межами вторинної мовної спільноти. Таким чином, книга дає можливість спостерігати побутування мови в мовленні автора і його героїв, стежити за способами викладу думки іноземною мовою і безпосередньо сприймати сенс, який містить в собі текст. Книга створює також опору на зорове сприйняття повідомлення, що особливо важливо для тих, у кого візуальне сприйняття розвинене краще, ніж слухове.

Заняття в процесі "домашнього читання" складаються, як правило, з трьох етапів: попереднього (підготовчого), основного (роботи над поточним уривком книги) й завершального етапу [32, с. 165-169].

Метою першого етапу роботи над книгою є визначення цілей розгляду того чи іншого твору вчителем, дослідження інтересу та вподобання дітей у читанні, заохочення та поринання в атмосферу казок учнями, початок розширення їх фантазії, щоб пробудити бажання перейти до наступного кроку, допомогти школярам швидше зорієнтуватися в сюжеті, направити увагу на важливі за сенсом, граматиною місця тексту і зняти ті труднощі, які можуть виникнути при читанні, головним чином перешкоди, викликані

відсутністю знань фактів лінгво-країнознавчого характеру, бо робота з подолання мовних труднощів ведеться при обговоренні кожного окремого уривку книги. Так читачі отримують певну установку сприймати новий зміст певним чином, безпосередньо залежному від попередньої інформації.

На цьому етапі застосовуються такі види роботи, як вступна бесіда, інтерактив від викладача. Своєчасно необхідно створити містичну та ігрову атмосферу в класі, наприклад, наводити на думки про казку за допомогою запитань, наприклад можна на дошці розташувати картинки з обкладинками книг (чи знають діти, що таке казка; чи читали твори або чи слухали подібні розповіді). Надалі обов'язково поцікавитися, які книги такого формату вони вже знають (яка улюблена та чому). Цей етап роботи займає зазвичай одне заняття або частину заняття в залежності від мовленнєвої підготовленості учнів, їх обізнаності в обговорюваних питаннях, від складності проблематики і від кількості необхідного інформативного матеріалу.

Мета другого етапу – комплексна. Це, з одного боку, контроль розуміння прочитаного і його поглиблення, перевірка правильності умовиводів учня, його вміння осмислити зміст і дати критичну оцінку. З іншого боку, метою цього етапу є розвиток власного висловлювання на основі тексту, а також розвиток уміння активно використовувати цей матеріал не тільки при передачі даного змісту, але і при вираженні думок про прочитане, а також в будь-якій новій ситуації мовного спілкування.

Другий етап роботи складається з вправ, спрямованих на закріплення мовного матеріалу, що зустрівся у творі та обговорення чергового уривку книги [28, с. 78-81]. На цьому етапі застосовуються такі види роботи, які забезпечують і контроль, і покращення розуміння, і говоріння.

Специфіка останнього, завершального або оглядового етапу полягає в тому, що увага учня акцентується вже в основному на змісті висловлювання, а спосіб вираження висловлювання відходить на другий план. Мовна комунікація максимально наближена до природної. Висловлювання учнів стають вже більш творчими. Так, якщо на початку роботи над книгою їх

мовлення мають головним чином інформативний характер, на основному етапі – інформаційно-описовий з окремими елементами суб'єктивної оцінки, то тепер елемент суб'єктивної оцінки стає домінуючим у висловлюваннях учня. Школярами наводяться приклади для обґрунтування власної думки, підбираються факти для їх зіставлення з іншими і їх узагальнення, висловлюються судження. Змінюється також і сам характер обговорення книги. Так, якщо спочатку мова йшла про окремі вчинки героїв і мотивування цих вчинків, і хід подій викладався учнями в хронологічній послідовності або в міру його висвітлення в книзі, тобто обговорення носило більш конкретний і детальний характер, то зараз воно стає більш узагальнюючим. Основна увага приділяється вузловим питанням змісту і систематизації окремих думок та ідей твору з його основними проблемами [28, с. 78-81].

Однак по сітці годинника аспекту «домашнє читання» виділяється зовсім небагато часу, в кращому випадку 2 години на тиждень, що, видається недостатнім для ретельної роботи над твором. А це означає, що основну роботу учню необхідно виконувати самостійно. Саме тому самостійна робота має бути включена у склад асинхронного навчання та керована таким чином, щоб заповнити пропущене, яке виникло через нестачу часу. Завдяки даним висновкам, вважаю доцільним розглянути вищевикладені етапи відповідно до рівня відповідальності учнів і керованості цим видом роботи зі сторони викладача.

Отже, аспект "домашнє читання" навчає учнів організованості, допомагає їм практично використовувати іноземну мову, дозволяє їм самостійно розвивати свої творчі здібності, виховує в них здатність розуміти інший спосіб поведінки, власноруч розгледіти особливості та спільне і відмінне в культурах [5, с. 109-113].

Дуже важливо визначитися з вибором художнього твору для самостійного читання. Будучи незамінним і невичерпним джерелом різноманітної екстралінгвістичної інформації, літературний твір розширює

загальний кругозір учнів і, повідомляючи матеріал для самостійних висновків і узагальнень, створює природну основу для розвитку їх мислення. Говорячи про найбільш цікаві й актуальні питання сучасності, висвітлюючи історичні події, будучи багатим сюжетними асоціаціями, літературний твір не викликає одні тільки розумові операції, а вимагає "виходу" в спілкування, і є тому також основою для розвитку умінь і навичок усного мовлення, бо створює психологічні передумови для говоріння (комунікативну спрямованість навчання). Названими властивостями книги як засобу навчання іноземної мови визначаються цілі і завдання домашнього читання як приватної навчальної дисципліни [26, с. 28-30]. Це, з одного боку, нав'язування учням навичок і умінь читання літератури іноземною мовою і, з іншого боку, розвиток навичок й умінь усного мовлення та письма.

Велике значення в управлінні самостійною роботою в процесі "домашнього читання" є вибір художнього твору, і користь цього вибору зумовлює ефективність даного аспекту [19, с. 302-307]. До твору, який учні читають, обговорюють і аналізують на домашньому читанні, зазначаються певні вимоги. Розгляну деякі вимоги, у відповідності з ними обґрунтую вибір, наприклад, відомого класичного роману Марка Твена «Пригоди Тома Сойєра», зупинюсь на деяких соціальних, художніх і лінгвістичних особливостях цього роману. Однак, враховуючи той факт, що мова йде про самостійну роботу студентів під керівництвом викладача, необхідно ці вимоги розглядати саме в цьому напрямку, розширюючи їх і обґрунтовуючи нові доповнення. Отже, цей роман, як й інші художні твори, які обираються для домашнього читання, повинні відповідати наступним вимогам:

По-перше, вони повинні містити матеріал, який дає можливість органічно поєднати в навчальному процесі освітню і виховну діяльність учнів, а також їх самостійність, щоб читання і обговорення книги сприяло ідейному й моральному вихованню молоді, зробило б прямий вплив на формування у неї високого художнього смаку. Обраний роман виховує в читачі доброту, великодушність, романтичну мрійливість і тверезий

практицизм, відвагу, почуття товариства, здорове честолюбство. Автор розповідає про життя, пригоди і переживання хлопчиків, залишаючись правдивим і простим у розкритті дитячої психології, Марк Твен намалював реалістичну картину тієї дійсності, яка оточувала його маленьких героїв [50, с. 124-140].

По-друге, це має бути твір, написаний культурною мовою, бо він використовується в якості зразка при вивченні нерідної мови. Ще це дуже важливо через те, що учні читають і аналізують твір самостійно, а контроль з боку викладача не є жорстким. Тому слід всебічно використовувати літературні твори, які найбільш повно відображають багатство народу, що говорить цією мовою, такі твори, на основі яких учні могли б познайомитися зі словником, різними функціональними стилями мови та існуючими в мові виразними засобами, навчилися б відповідно до цих зразків викладати свої думки англійською мовою. Оповідна манера Твена наділена різноманітністю літературних прийомів: роман рясніє синонімами, метафорами, гіперболами [50, с. 124-140]. У романі багато драматичних епізодів, комічних і трагічних, коли автор вдається до діалогу, введені розповіді від першої особи, що підвищує емоційність звучання і надає розповіді індивідуальне забарвлення, вплетені пародійні дидактичні міркування, побутові замальовки, дані чудові описи природи. Марк Твен показує себе великим майстром комічного портрета [23, с. 11-28]. Мова героїв роману також має характерну виразність. Крім того, саме цей твір якнайкраще підходить для самостійної роботи учнів, так як стилістичні засоби і колорит англійської мови настільки виразний у творі, що вони без допомоги викладача сприймають і вбирають їх.

По-третє, літературні твори повинні бути доступні як за мовою, так і за змістом, що особливо важливо для самостійної роботи учнів над твором. Досяжність книги, тобто нескладна її мова і її зміст, це можливість її розуміння, яке визначається цілою низкою показників як об'єктивного, так і суб'єктивного порядку. До об'єктивних показників можна віднести особливості самого тексту. Це – доказовість і змістовна закінченість думки;

глибина і складність світорозуміння і світовідчуття художника; притаманна йому індивідуальна манера сприйняття світу і оформлення своїх вражень художніми образами; композиційною побудовою і засобами типізації та індивідуалізації образів; мовленнєва стандартність, оригінальність або самобутність мови.

По-четверте, книги повинні бути цікаві учням, їм треба відповідати їх віковим особливостям, бути актуальними й мати напружений розвиток сюжету [49, с. 1]. Підбираючи цей твір, маємо той факт, що учні також діти, для їх розуміння доступна поезія чистоти дитячих почуттів, жага жити вільно, цікаво, барвисто.

По-п'яте, сюди слід віднести й загальноосвітню цінність художніх творів, бо вони повинні розширити кругозір учня. За допомогою книги учням важливо самостійно доповнити свої знання з історії, літератури та країнознавства. Вони повинні самостійно знайомитися через бачення автора і за допомогою створених автором художніх образів з різними соціальними явищами епохи, національними історико-культурними традиціями народу країни мови, що вивчається, побутом і символікою поведінки цього народу. Перш всього, слід зауважити з якою любов'ю і якою майстерністю Марк Твен описує природу своєї рідної країни. Могутня річка з її вільними просторами, ліс з його романтикою "розбійницького" життя, печера з її красою і страхами – природа ласкава, принадна і таємнича: її таємниці невичерпні для допитливих хлопчиків.

По-шосте, форма повідомлення знань через вивчення художніх творів впливає не тільки на розум, але і на почуття учня і формує його дух, привчаючи його до критичного осмислення і тлумачення фактів і відомостей, що повідомляються книгою, до самостійної оцінки змісту твору. У цьому напрямку, твір Марка Твена особливо показово, з блискучою дотепністю, описує відсталу мораль буржуазного суспільства того часу, засобами гумору впливає на почуття читача, що дозволяє учням зрозуміти змістовне підґрунтя описуваних фактів і подій.

По-сьоме, повинен враховуватися лінгвістичний фактор, що сприяє обранню твору для професійно-орієнтованої самостійної роботи з "домашнього читання" [21, с. 126-130]. Вже згадувалося, що в романі багато драматичних епізодів, велика кількість діалогів, введено багато оповідань від першої особи, що підвищує емоційність звучання і надає розповіді індивідуальне забарвлення. Самостійно працюючи над твором, прочитуючи діалоги, промовляючи їх про себе, школярі мають можливість якби взяти участь у тій жвавій розмовній промові, яку Марк Твен представляє в романі.

Діалогічна мова у творі рясніє великою кількістю колоквіалізмів, а також сленгових речень, багато з яких досі існують у мові [37, с. 2]. Знаючи про нестабільність сленгу, викладачеві слід враховувати, що частина слів і виразів вийшла з ужитку, а інша частина перейшла в інший лексичний прошарок, тобто стала не сленговим, а розмовним. Щоб зняти ці труднощі, викладачам слід організувати самостійну роботу учнів у процесі «домашнього читання» таким чином, щоб в учнів була можливість без труднощів знайти переклад деяких розмовних зворотів і сленгових слів [11, с. 28-40].

Отже, аспект "домашнє читання" є одним з необхідних інструментів у сучасних школах, який не тільки навчає іноземної мови учня, а й розвиває його особистість духовно, знайомить його зі світовою літературою, розширює кругозір, стимулює пізнавальну діяльність, формує самостійність.

2.2. Практичне втілення теоретичного матеріалу

У даній роботі ми провели дослідження і висвітливо казку як навчальний інструмент та продемонструємо його високу ефективність використання на уроках іноземної мови в гімназії згідно з планом.

Доведено, що наведений жанр фольклору перш за все має очевидні переваги задяки цікавому сюжету, який не завжди можливо спостерігати у звичайних підручниках з іноземних мов. Казки інтуїтивно почали використовувати ще в середині XIX століття. Мовознавці Якоб і Вільгельм

Грім на той час вже опублікували свої роботи, котрі почали застосовуватися як засіб для розвитку мовлення та мовних традицій, але не в якості розваги для дітей [35, с. 138-144]. Важливо також зазначити, що не має жодних вікових лімітів у подібній методиці. Казки – це універсальне джерело вивчення мови для необмеженої кількості аудиторії.

Враховуючи усі перелічені критерії відбору книги, ми зупинилися на достатньо сучасній під назвою «Диво», написана Р. Дж. Паласіо й опублікована 14 лютого 2012 року. На практиці, з однієї сторони, використовувався скорочений текст казки та його фрагменти задля полегшеної адаптації під рівень й інтерес учнів 6 класу. З іншого боку, була першочергово збережена оригінальність тексту, щоб продемонструвати авторські особливості написання твору, культурні відмінності та актуальні засоби мовлення.

За допомогою обраної книги, кожен вчитель допоможе розвинути всі чотири навички іноземної мови в школярів: читання, письмо, говоріння та слухання (аудіювання). У навчальний план буде включено 2 уроки з англійської мови за використання художньої літератури. Таким чином, викладач отримає поглиблене вивчення матеріалу учнями, розвиток усіх вмінь, засвоєння нових знань та застосування їх на практиці.

Дотримуючись комунікативної методики та лексичного підходу слід креативно розглянути початок першого уроку за твором та нової теми. Подібний прийом допоможе викладачу одразу викликати зацікавлення в учнів.

Мета першого уроку: залучити учнів до всебічного дослідження казки, одночасно покращуючи їх розуміння прочитаного, словниковий запас, навички письма та читання.

Необхідні матеріали:

- копії уривків із книги «Диво» Р. Дж. Паласіо;
- дошка;
- зошити та ручки/олівці учнів.

Етап 1: Вступ (5 хвилин)

Вступний захід (5 хвилин):

Пропонується почати урок із загадки або розповіді, що натякає на тему «Диво», але не розкриває його назви. Наприклад: *«In this story, we will meet a young boy who is facing a big challenge. He has a unique face, and he goes to a new adventure - a journey into the world of school. How do you think children what a title of the book? Do you have any ideas?»* [38, с. 310].

Етап 2: Попереднє читання (5 хвилин)

Передбачення назви (5 хвилин):

Учителю необхідно роздати уривки з "Диво", не розкриваючи назви казки та застосувати прийом читання *«one by one»* і прочитати уривки та вгадати назву на основі змісту:

„God overcometh the world." And the next day, after I had lived through the night, it was that nurse who held Mom's hand when they brought her to meet me for the first time.

Mom says by then they had told her all about me. She had been preparing herself for the seeing of me. But she says that when she looked down into my tiny mushed-up face for the first time, all she could see was how pretty my eyes were.

Mom is beautiful, by the way. And Dad is handsome. Via is pretty. In case you were wondering” [38, с. 13].

Далі проводиться спільне обговорення можливих додаткових варіантів і вчителем озвучується назва казки та занотовується на дошці.

Етап 3: Завдання на читання та поповнення словникового запасу (15 хвилин)

Читання вголос (5 хвилин):

Пропонуємо учням по черзі прочитати вголос надані скорочені уривки з книги «Диво». Школярам необхідно періодично робити паузи, щоб перевірити розуміння та уточнити будь-яку складну лексику:

«Mom wants Auggie to go to middle school, but Dad feels hesitant, worried the other students will be cruel. Mom takes Auggie to meet Beecher Prep's

principal, Mr. Tushman, who has arranged for three other students—Jack, Charlotte, and Julian—to give Auggie a tour of the school. On the first day of school, Auggie faces a barrage of shocked reactions and surprised looks as people react to his appearance for the first time. Julian teases and provokes Auggie. Mr. Browne, their English teacher, gives his students a precept every month to think and write about. The first precept is about kindness. Auggie becomes good friends with Jack and a girl named Summer who sits with Auggie at lunch of her own volition. However, on Halloween, Auggie overhears Jack telling others that he wishes Auggie would stop following him around. Hurt and rejected, Auggie questions whether he should be in school at all» [46, с. 1-3].

Словникове завдання (10 хвилин).

Попросимо учнів визначити будь-які незнайомі слова з прочитаного. Написати самостійно ці слова на дошці та висловити свої припущення про значення цих слів. Поряд із кожним словом запропонуємо їм записати український переклад.

Етап 4: Письмо та мозковий штурм (10 хвилин):

Аналіз персонажа (10 хвилин).

Викладач наводить короткий уривок із «Диво», що описує якості та характеристики Оггі. Розділяємо учнів на невеликі групи. Кожна група повинна спільно створити короткий та всебічний опис Огеста Пуллмена на основі наведеного нижче уривку. При цьому обов'язкове використання нових слів, які були розглянуті на третьому етапі:

«His eyes are about an inch below where they should be on his face, almost to halfway down his cheeks. They slant downward at an extreme angle, almost like diagonal slits that someone cut into his face, and the left one is noticeably lower than the right one. They bulge outward because his eye cavities are too shallow to accommodate them. The top eyelids are always halfway closed, like he's on the verge of sleeping. The lower eyelids sag so much they almost look like a piece of invisible string is pulling them downward: you can see the red part on the inside, like they're almost inside out. He doesn't have eyebrows or eyelashes. His nose is

disproportionately big for his face, and kind of fleshy. His head is pinched in on the sides where the ears should be, like someone used giant pliers and crushed the middle part of his face. He doesn't have cheekbones. There are deep creases running down both sides of his nose to his mouth, which gives him a waxy appearance. Sometimes people assume he's been burned in a fire: his features look like they've been melted, like the drippings on the side of a candle. Several surgeries to correct his palate have left a few scars around his mouth, the most noticeable one being a jagged gash running from the middle of his upper lip to his nose. His upper teeth are small and splay out. He has a severe overbite and an extremely undersized jawbone. He has a very small chin. When he was very little, before a piece of his hip bone was surgically implanted into his lower jaw, he really had no chin at all. His tongue would just hang out of his mouth with nothing underneath to block it » [38, с. 67].

Етап 5: Обговорення, підбиття підсумків та оголошення домашнього завдання (10 хвилин)

За 5 хвилин роботи, кожна група представляє класу свій колективний опис Оггі. Викладачем проводиться коротка дискусія з учнями про якості та характеристики Оггі, наголошуючи на важливості розуміння та прийняття унікальності людей, які нас оточують.

Підбиваємо підсумки уроку, обговоривши значення співчуття, доброти і прийняття, продемонстроване в казці «Диво».

Домашнє завдання:

Діти повинні вибрати одну з чотирьох запропонованих сторінок з книги викладачем, намалювати події з даного фрагменту та стисло описати своїми словами, що відбувається у даному розрізі подій.

Практичне втілення у нашому дослідженні розділилося на 2 уроки. На першому уроці ми робимо акцент на читання, говоріння та письмо, на другому – планується відпрацювання граматичних аспектів, аудіювання й говоріння.

Мета другого уроку: покращити навички розуміння учнів на слух, розмовної мови та граматики за допомогою заняття за казкою "Диво" Р. Дж. Паласіо.

Необхідні матеріали: уривки з «Диво» з відповідними аудіо записами (заздалегідь завантажені або зроблені); звукове обладнання (колонки, пристрій для відтворення звуку).

Етап 1: Вступ (10 хвилин)

Вступний захід (5 хвилин):

Найкраще почати другий урок з короткого обговорення: Children, have you had a situation when you met such a unique person? What did you do? What would you do know?

Етап 2: Розуміння на слух (15 хвилин)

Аудіювання (10 хвилин):

На даному етапі вчитель представляє питання, на які слід відповісти після прослуховування аудіо. Наступним кроком викладач відтворює стислі уривки з книги «Диво» разом із відповідними звуковими записами. Школярам необхідно слухати аудіо разом дуже уважно. Після кожного аудіо заохочуємо учнів до усних відповідей на питання, пов'язані з уривком, щоб забезпечити повне розуміння тексту:

1. Why does Summer choose to be friends with Auggie despite criticism from other students?
2. What important information about Summer's personal life does Auggie learn while working on the Egyptian Museum project?

Audio script №1: *«Part Two is told from Via's point of view. Since Auggie's birth when she was four, she has had to be independent and take a back seat to Auggie's needs. After Via returns from spending a few weeks with her grandmother, she sees Auggie as others see him for the first time. As Via enters high school, she feels estranged from her former best friends, Ella and Miranda. Miranda has also been a good friend to Auggie and gave him the astronaut helmet that he wore for several years. Auggie confides to Via what he overheard Jack say*

on Halloween, and they agree school is hard for everyone, but Via encourages Auggie to “suck it up.”

In Part Three, which is told from Summer’s point of view, Summer explains that she chooses to be Auggie’s friend despite criticism from other students. They work on an Egyptian Museum project at her house, where Auggie learns more about Summer’s personal life, including the fact that her father died. Auggie and Summer talk about death and agree that maybe people get to come back with new faces. They talk openly about Auggie’s appearance. When Jack later asks Summer why Auggie is upset with him, she gives him a hint but isn’t explicit» [46, c. 1-3].

3. Why does Auggie become angry when he learns that Via doesn't want him to attend her play?
4. How does Miranda's relationship with Via's family evolve over the summer, and what significant moment brings them closer together?

Audio script №2: «In Part Six, Auggie’s point of view returns. He cringes through the science fair because so many people react to seeing him for the first time. Julian puts mean notes in Auggie’s and Jack’s lockers, but Auggie notices that students are accepting him more. When Auggie gets hearing aids, life improves dramatically. However, when he learns that Via doesn’t want him to go to her play, he angrily explodes. Meanwhile, Daisy must be euthanized, which saddens the whole Pullman family, but ultimately draws them closer together and assuages the discord between Auggie and Via. Auggie attends Via’s play with his parents, and they are delighted when they see her playing the lead. Via and Justin get standing ovations.

*Part Seven is told by Miranda. In the summer before high school, at camp, she lies and tells people that she has a brother with a deformed face, which increases her popularity. Miranda’s parents are divorced and distant, but she feels safe with Via’s loving family. However, Miranda changes that summer, both in appearance and in attitude. She is cast as the lead in *Our Town*, but on opening night, when she sees Auggie in the audience and realizes that no one has come to see her, she pretends to be sick so that Via can play the lead. After the play,*

Miranda sees Auggie backstage, and they hug. The Pullmans invite her to join them for dinner, and she happily accepts» [46, с. 1-3].

Обговорення (5 хвилин):

Залучення учнів до обговорення почуттів героїв з прослуханого запису:

1. Why does Summer choose to be friends with Auggie despite criticism from other students?
2. What important information about Summer's personal life does Auggie learn while working on the Egyptian Museum project?
3. Why does Auggie become angry when he learns that Via doesn't want him to attend her play?
4. How does Miranda's relationship with Via's family evolve over the summer, and what significant moment brings them closer together?

Етап 3: Граматична практика (10 хвилин)

Граматична вправа (10 хвилин):

На даному уроці ми пропонуємо розглянути Present Perfect (теперішній доконаний час), оскільки він є доволі складним для розуміння на початкових рівнях англійської. Тому одним з найкращих способів може бути казка. За допомогою художнього тексту ми можемо з легкістю продемонструвати як використовують даний час на практиці в англomовній країні.

Викладач питає у школярів, яким чином будується розповідне, заперечне речення та запитання у теперішньому доконаному часі. Учні самостійно записують схему на дошці [39]:

PRESENT PERFECT TENSE	
+	S + have/has + past participle I have tried sushi.
-	S + have not (haven't)/has not (hasn't) + past participle I have not tried sushi.
?	Have/Has + subject + past participle? Have you tried sushi?

Учитель роздає робочі аркуші з граматичними вправами, пов'язаними із змістом «Диво». Наступним кроком буде завдання для учнів: знайти речення

у теперішньому доконаному часі, підкреслити дієслова, які ми вживаємо у даному часі та пояснити, коли необхідно застосовувати Present Perfect:

«I taught myself how to convert fractions into decimal points by going online. I've done every school project pretty much by myself. When Mom or Dad ask me how things are going in school, I've always said "good" – even when it hasn't always been so good. My worst day, worst fall, worst headache, worst bruise, worst cramp, worst mean thing anyone could say has always been nothing compared to what August has gone through» [38, с. 64].

«Next week I start fifth grade. Since I've never been to a real school before, I am pretty much totally and completely petrified. People think I haven't gone to school because of the way I look, but it's not that. It's because of all the surgeries I've had. Twenty-seven since I was born» [38, с. 11].

Етап 4: Розмовна діяльність (15 хвилин)

Діалоги персонажів (10 хвилин):

Розділяємо учнів на невеликі групи. Викладачеві необхідно зачитати уривок з останнього розділу казки, а школярі мають вгадати як закінчилася історія, використовуючи фантазію, мовленнєві навички, набуті граматичні знання за цей урок та вивчені нові слова:

«Part Eight returns to Auggie's point of view. When his class, minus Julian, goes to the Broarwood Nature Retreat for three days, he feels both excited and afraid. He has a vision of Daisy on his first morning and enjoys nature walks and campfires and horseback riding. On movie night, when Jack has to use the bathroom, Auggie goes with him. In the woods, they meet a group of seventh graders who say awful things to Auggie. A fight breaks out. Jack and several other boys defend and protect Auggie. Auggie gets hurt and loses his hearing aids» [46, с. 1-3].

Рольова гра (5 хвилин):

Вчитель надає слово кожній із груп, щоб ті продемонстрували та розповіли про їх вигадані кінцівки твору класу. Викладач заохочує творчість

та підкреслюйте чітку вимову, а після кожного з виступів, представляє справжню кінцівку твору:

«When Mom picks him up the next day, Auggie says that he had a great time except for the last night. Dad brings home a new puppy. Back at school, Auggie has become a hero along with Jack and the other boys who defended him in the woods. Julian has become irrelevant, and Auggie learns that Julian won't return to Beecher Prep the following year. When Dad drops Auggie off for his fifth-grade graduation, Dad admits that he is the one who threw away Auggie's space helmet years ago. Auggie feels angry but forgives him. During the ceremony, Auggie wins the Henry Ward Beecher Award for his strength and kindness and receives a standing ovation. As the Pullmans walk home, Auggie thanks his mother for sending him to school, and his mother thanks him for being such a wonder» [46, с. 1-3].

Підсумок уроку та домашнє завдання (5 хвилин)

Вчитель разом з учнями підбиває підсумки уроку та питає про їх думку про надану казку, підкресливши важливість даного виду роботи для подальшого розвитку усіх вмінь та поліпшення умов для вивчення англійської мови:

- Could you imagine the situation that was shown in the book?
- If you were Auggie, what you would do with Julian?
- Children what do you think about this type of learning English? Do you like it?

Домашнє завдання

Попросити школярів написати короткий абзац, який відображає уроки доброти та прийняття, які вони витягли з історії «Диво».

Насамкінець, у цьому розділі ми заглибилися у вирішальну роль, яку казки грають у процесі викладання англійської учням середніх класів. Вивчаючи конкретні алгоритми та вправи, призначені для повторення текстів, ми виявили цінну інформацію про те, як викладачі можуть ефективно використати цю старовинну форму оповідання історій для покращення рівня

володіння мовою. Ретельний відбір та адаптація казкового матеріалу відповідає педагогічним цілям, сприяючи більш грамотному та захоплюючому навчанню учнів.

Одним із ключових висновків є важливість узгодження цілей навчання з вибором казок. Це забезпечує плавну інтеграцію цілей вивчення мови з тематичним змістом вибраних історій. Адаптуючи матеріал відповідно до мовних навичок учнів гімназії, викладачі можуть знайти баланс між розумінням та мовленнєвими труднощами. Цей підхід дозволяє всебічно вивчити словниковий запас, синтаксис та контекстуальні нюанси, сприяючи тим самим цілісному досвіду вивчення мови.

Крім того, важливим внеском у педагогіку є розробка конкретних алгоритмів роботи з казками. Ці покрокові процедури допомагають педагогам у процесі вибору, адаптації та використання текстів книг у класі. Дотримуючись структурованого підходу, вчителі можуть забезпечити послідовне та ефективне застосування казок як педагогічний інструмент. Цей підхід особливо доречний у середніх класах, де чітке та організоване навчання має важливе значення для оптимізації результатів навчання та збагачення знань.

Розробка вправ, адаптованих до текстів казок, стала найважливішим аспектом вивчення цього розділу. Ці завдання є безцінним ресурсом залучення школярів у вирішення значних лінгвістичних завдань. Включно із заняттями, що охоплюють весь спектр мовних навичок, такі як розуміння прочитаного, розширення словникового запасу та рольова гра, викладачі можуть розвивати комплексну мовну компетентність. Більше того, ці вправи дозволяють учням активно застосовувати мовні концепції у контексті переконливих оповідань, зміцнюючи запам'ятовування та застосування.

Ми продемонстрували два уроки на базі книги «Диво» Р. Дж. Паласіо. Важливим було врахувати рівень складності тексту, його актуальність, необхідні завдання та можливість їх використання для розвитку всіх аспектів

мовленнєвої компетенції учнів. Розроблені вправи дозволили створити уроки з казкою, які були цікавими та педагогічно ефективними [4, с. 75].

Підсумовуючи, у цьому розділі підкреслюється невід'ємна роль казок у процесі вивчення англійської. Виділення конкретних алгоритмів та вправ дає педагогам цільовий інструментарій для використання педагогічного потенціалу текстів. Дотримуючись структурованих методик та використовуючи спеціально розроблені вправи, вчителі можуть створити багате та захоплююче середовище навчання, яке сприяє розвитку мовних навичок та глибокому розумінню розповідання історій. Таким чином, цей розділ є цінним ресурсом для викладачів, які прагнуть підвищити ефективність навчання англійської мови.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження, ми зробили висновок, що роль казок у процесі вивчення англійської школярами неможливо переоцінити. Це всебічне дослідження пролило світло на багатогранні переваги, які пропонують казки в оволодінні мовою. Книги є безцінним інструментом у класі: від розширення словникового запасу та граматики до розвитку критичного мислення, подолання мовного бар'єру та культурного розуміння.

Одним із ключових висновків цього дослідження є універсальність казок для учнів різного рівня підготовки. Незалежно від того, чи знання учнів є просунутими, казки можна адаптувати відповідно до їхніх мовних потреб. Шляхом ретельного відбору та зміни складності тексту викладачі можуть створити середовище навчання, яке одночасно кидає виклик та підтримує школярів у їхній мовленнєвій подорожі.

З іншого боку, включення казок збагачує культурний вимір вивчення мови. Занурюючи учнів у розповіді, засновані на фольклорі та традиціях англійських товариств, викладачі дають можливість проникнути в культурні нюанси мови. Це не тільки сприяє більш глибокому розумінню багатства англійської літератури, але також сприяє міжкультурному розумінню та толерантності серед студентів.

Також заслуговують на увагу залученість і мотивація, викликані казками. Завдяки своїм захоплюючим оповіданням та впізнаваним персонажам ці історії створюють відчуття здивування та хвилювання у процесі навчання. Студенти поринають у світ казки, прагнуть розгадати її таємниці та поспілкуватися з персонажами. Така підвищена участь призводить до кращого збереження та застосування мовних навичок.

Більше того, педагогічні стратегії та вправи, розроблені в цьому дослідженні, є практичним керівництвом для педагогів. Структурований підхід до роботи з казками, від заходів перед читанням до поглибленого

аналізу та творчих завдань, пропонує план ефективної реалізації у класі. Ці стратегії дозволяють викладачам створювати динамічні заняття, що відповідають різноманітним стилям навчання та перевагам їхніх учнів.

Насамкінець зазначимо, що інтеграція казок у викладання англійської мови має величезні перспективи для поліпшення навчального процесу школярів. Переваги варіюються від володіння мовою культурної обізнаності, а також від критичного мислення до підвищення мотивації. Як викладачі, ми зобов'язані використати силу цих чарівних оповідань та розкрити весь потенціал наших учнів на шляху до володіння англійською мовою. Вчиняючи таким чином, ми не лише даємо їм цінні навички, а й розвиваємо на все життя любов до навчання та розуміння краси мови та літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвська В. І. Роль казки у процесі навчання англійської мови учнів гімназії: наукова стаття. «Магістерські студії». 2023. С. 17-19
2. Безух Ю. С. Казка як засіб полікультурної освіти в початковій школі США: Вісник Черкаського національного університету. Сер. «Педагогічні науки». Черкаси. 2010. С. 26-29
3. Березовська О.В. Розвиток навичок аудіювання на заняттях з іноземної мови: стаття. Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. 2014. № 31. Т. IV (12). С. 385
4. Борисенко О.М. Використання казки як засобу розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку: посібник. Карлівка. 2016. С. 75
5. Використання домашнього читання як засобу розвитку критичного мислення студентів факультету права та міжнародних відносин: доповідь. Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах: Матеріали науково-методичного семінару. Київ. 2016. С. 109-113
6. Вікіпедія – вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B0> (дата звернення 11.10.2023)
7. Вознюк О.В., Гуманкова О.С., Деньгаєва С.В., Зимовець О.А., Кравець О.Є., Михайлова О.С., Самойлюкевич І.В. та ін. Методичний експрес: Інноваційні технології навчання англійської мови: Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей ЗВО, керівників гуртків англійської мови ЗДО та вчителів англійської мови початкових класів ЗЗСО. Житомир: «Євро-Волинь». 2021. С. 66-69
8. Галковська Я.О. Використання автентичних відеоматеріалів з метою підвищення мотивації до вивчення англійської мови: кваліфікаційна робота. Кривий Ріг. 2022. С. 28

9. Галушко М.В. Теоретичне обґрунтування процесу сприймання художнього тексту у професійній підготовці викладача зарубіжної літератури. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2013. С. 61-63
10. Гейченко К.І., Абрамова І.Г., Лебеденко І.Л. Українська мова. Науковий дискурс та його типологія: навчальний посібник «Науковий дискурс та його типологія» для студентів-іноземних громадян III курсу спеціальності «Фармація». Запоріжжя. 2021. С. 40-41
11. Гусленко І.Ю. Конспект лекцій з дисципліни "Методика навчання іноземних мов". Харків: видавництво НУА. 2018. С. 28-40
12. Загнітко А.П. Структурні компоненти тексту. Членування текстових величин. Український синтаксис: науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс. 1996. С. 152-153
13. Карпенко Г.М. Казка як мотиваційний чинник для вивчення іноземної мови: закарпатські філологічні студії. Випуск 17, том 1. 2021. С. 134-137
14. Лещенко М. Шкільне життя, казковий світ та особистість учня: Шлях освіти. 2002. С. 28-32
15. Магістерські студії: альманах. Херсон - Івано-Франківськ: випуск ХХІІІ. 2023. С. 667
16. Мордовцева Н.В. Особливості реалізації текстоцентричного підходу в навчанні професійного мовлення студентів: збірник наукових праць №38. Київ. 2022. С. 63-66
17. Ніколаєва О.М. Комплекс диференційованих завдань до текстів як засіб читання на уроках англійської мови у 6 класі: дипломний проєкт. Камишлов. 2007. С. 1-5
18. Пасічник С., Черник П. Інтегрування читання у процесі вивчення іноземної мови: збірник. *Studia Methodologica*. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2011. С. 56-59

19. Петько Л. В. Формування духовних цінностей студентської молоді шляхом створення професійно спрямованого іншомовного навчального середовища в умовах університету (на прикладі вивчення англійською мовою новели О'Генрі «Останній листок»). *Проблеми освіти: наук. зб./засн. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. 2014. С. 302-307*
20. Редько В.Г., Полонська Т.К., Басай Н.П. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Київ: Педагогічна думка. 2013. С. 86
21. Редько В.Г., Полонська Т.К., Басай Н.П. та ін. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Київ: Педагогічна думка. 2013. С. 126-130
22. Супрун О.О. Методика використання англомовних казок на уроках англійської мови в середній школі: всеукраїнська науково-практична конференція. Херсон: Центр Прогресивної Освіти «Генезум», 2020. С. 1
23. Філоненко К.В. Засоби гумору в оповіданнях Марка Твена. 2023. С. 11-28
24. Хоменко О.Ю. Сучасні методики визначення рівня англійської мови: збірник науково-методичного семінару. 2020. С. 62-63
25. Хоралець Т. Міжнародні іспити IELTS, TOEFL, Linguaskill та як їх скласти в Україні [Електронний ресурс]: Grade. URL: <https://grade.ua/uk/blog/ielts-toefl-linguaskill-where-and-how-to-pass/> (дата звернення: 04.10.2023)
26. Читання як один із найважливіших видів комунікативно-пізнавальної діяльності людини: методичні рекомендації. Нововолинськ. 2014. С. 28-30
27. Шамне А.В. Теорія та практика психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці: монографія. Київ. 2015. С. 83-84

28. Швець Т.А., Швець Н.В. Домашнє читання як форма організації роботи над текстом. Теоретична і дидактична філологія. Переяслав-Хмельницький. 2013. С. 78-81
29. Шум О. Ігрові методики викладання іноземних мов як спосіб подолання комунікативного бар'єра: доповідь. Київ. 2019. С. 570-574
30. Annisa Raudatus Sa'adah. Writing Skill in Teaching English: An Overview. EDUCASIA. Vol. 5 No. 1, 2020. 21 p.
31. Bettelheim B. The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales. Knopf Doubleday Publishing Group. New York. 2010. 3-23 p.
32. Bousbai Abdelaziz. Incorporating a reading strategy in literature intensive course with a view to increasing the learners' comprehension and interpretation of literary material. Mohamed Kheider University – Biskra. 2010. 165-169 p.
33. Dragos Ciobanu. Acquiring reading skills in a foreign language in a multilingual, corpus-based environment: Centre for Translation Studies. Leeds. 1 p.
34. Jack C. Richards, Theodore S. Rodgers. Approaches and Methods in Language Teaching. Second Edition. 2001. 50-70 p.
35. Koushki A.L. Engaging English learners through literature, fairy tales, and drama. International Journal of Applied Linguistics and English Literature. 2019. 138-144 p.
36. Lepin M. Fairy tales in teaching english language skills and values in school stage II: Tartu. DSpace at Tartu University Library. 2012. 31 p.
37. Mabruroh K. An analysis of idioms and their problems found in the novel the adventures of Tom Sawyer by Mark Twain. Rainbow: Journal of Literature, Linguistics and Culture Studies, 4(1). 2015. 2 p.
38. Palacio R.J. Wonder. 2012. UK: Corgi Books, Penguin Random House. 310 p.

39. Present Perfect. [Электронный ресурс]: Weebly. URL: <https://moreenglish4you.weebly.com/present-perfect.html> (дата звернения: 16.10.2023)
40. Raiymkul Zarina Abdikamalkyzy. LISTENING, SPEAKING, READING, AND WRITING: WHAT IS MORE IMPORTANT AND HOW TO TRAIN: Academy Journal. Crossref. No. 1(19), 2022. 48 p.
41. Rajapova M., Sheraliyeva N. Teaching english through fairytales: Kokand State Pedagogical Institute, 2022. 186–189 p.
42. Rebecca Hughes, Beatrice Szczepk Reed. Teaching and Researching Speaking: Third Edition. New York, London: Routledge. 2017. 6 p.
43. Sacha Anthony Berardo. The use of authentic materials in the teaching of reading: The Reading Matrix. 2006. 60-62 p.
44. Scott Thornbury. The New A-Z of ELT: A dictionary of terms and concepts used in English Language Teaching. Macmillan. 2017. 125 p.
45. Scrivener J. Learning Teaching (2nd edition). Oxford: Macmillan. 2005. 109-142 p.
46. Summary. Plot Overview. [Электронный ресурс]: Sparknotes. URL: <https://www.sparknotes.com/lit/wonder/summary/> (дата звернения: 15.10.2023);
47. Thornbury S. Scott Thornbury's 30 Language Teaching Methods: Cambridge Handbooks for Language Teachers, 2017. 60; 77 p.
48. Tucker, N. The child and the book: a psychological and literary exploration. CUP Archive. 1990. 8-10 p.
49. What Makes A Good Children's Book: 10 Important Characteristics. [Электронный ресурс]: Grade. URL: <https://appbooka.com/blog/what-makes-a-good-childrens-book> (дата звернения: 14.10.2023)
50. Wonham, Henry B. Mark Twain and the art of the tall tale. Oxford University Press. USA. 1993. 124-140 p.